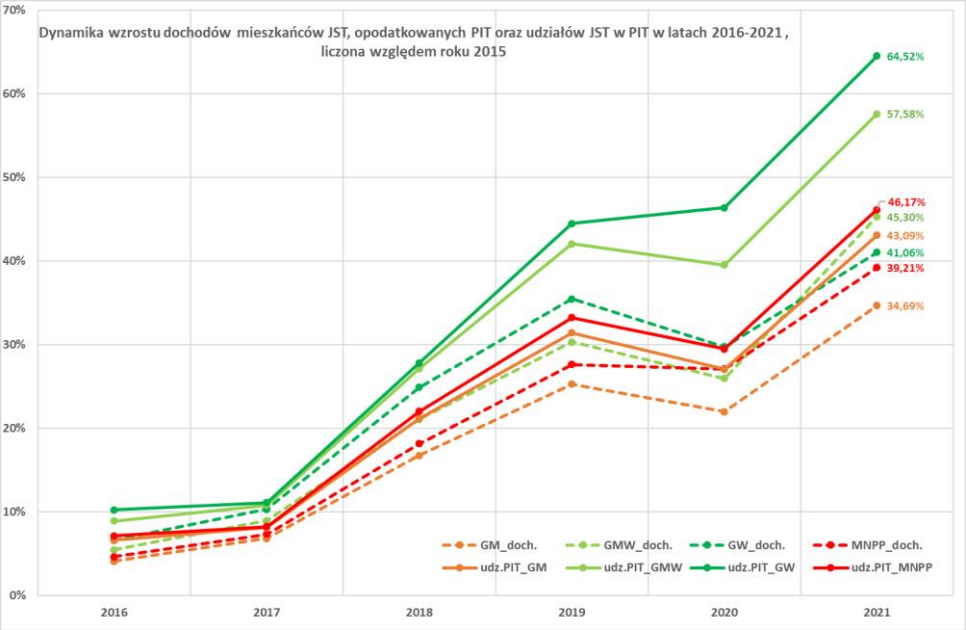
NOWY SYSTEM FINANSOWANIA JST – WYZWANIA

1. Prognoza dynamiki dochodów będących punktem odniesienia dla udziału JST w podatku PIT

Dane z lat 2016-2021 (przed „*polskim ładem*") wskazują, że dynamika dochodów JST, liczona na podstawie dochodów ich mieszkańców opodatkowanych PIT wg skali i ryczałtowo (według nowej ustawy), **jest niższa** niż dynamika wpływów JST z udziałów w PIT według poprzedniej ustawy.

2. Liczba mieszkańców – punkt wyjściowy do ustalenia przeliczeniowej liczby mieszkańców, wskaźnika zamożności oraz niektórych determinant

Komunikat GUS z dnia 26.10.2024 (**zał. 1**) wymienia obszary (nie tylko w dziedzinie finansów), na które bezpośrednio wpływa liczba mieszkańców gminy/powiatu/miasta na prawach powiatu/województwa. Należy zbadać, w jaki sposób powinna ona być ustalana w dzisiejszych uwarunkowaniach, by realnie odzwierciedlała skalę potrzeb JST.

3. Mechanizm ustalania potrzeb wydatkowych JST – metodologia, zakres ujętych zadań JST

Mechanizm ustalony w ustawie z dnia 1 października 2024 r., oparty na historycznych wartościach wydatków bieżących w ostatnich latach, znacznie różni się od metodologii zaproponowanej na zlecenie MF przez ekspertów Banku Światowego (**zał. 2**), zarówno w zakresie uwzględnionych potrzeb jak i przyjętych determinant. Nie znamy uzasadnienia metodologicznego dla sporej części wprowadzonych rozwiązań. Oceniając ich skutki należy pamiętać, że:

- w żadnym stopniu nie skorygowano systemu finansowania oświaty, która pochłania największą część dochodów gmin i powiatów oraz mnpp; wprowadzono do ustawy arbitralnie kwotę łączną „potrzeb oświatowych", która jest następnie „przydzielana" poszczególnym JST według starego „algorytmu"; jest to krzywdzące dla tych JST, które w ostatnich latach podejmowały działania na rzecz racjonalizacji sieci szkół, uzyskując dzięki temu zmniejszenie wydatków bieżących uwzględnianych w ww. ustawie;

- oparcie systemu o historyczne wartości wydatków bieżących, poniesionych w ostatnich, trudnych latach, powoduje ich zaniżenie w odniesieniu do realnych potrzeb, jest także krzywdzące dla tych JST, które racjonalizowały swoje wydatki bieżące a nawet, wobec zagrożenia utratą płynności finansowej, były zmuszone do ograniczania zakresu usług, świadczonych dla mieszkańców;

- ustalenie potrzeb rozwojowych na podstawie danych historycznych z ostatnich lat zostało wprawdzie skorygowane w zakresie dotacji celowych przyznawanych w sposób uznaniowy, ale mimo to w żadnym stopniu nie uwzględnia rzeczywistych potrzeb rozwojowych danego obszaru; wydatki inwestycyjne JST były w tym czasie kilkakrotnie niższe od potrzeb inwestycyjnych w zakresie podstawowej infrastruktury komunalnej, oszacowanych dla MFiPR (https://www.funduszeeuropejskie.gov.pl/media/70869/potrzeby.pdf);

Przyjęta w ustawie metodologia ustalania potrzeb wydatkowych zawiera tak wiele rozwiązań budzących kontrowersje, że należy rozważyć możliwość oparcia jej o standardy kosztów podstawowych usług, tak jak na przykład w Wielkiej Brytanii (**zał. 3**), USA czy Holandii.

Biuro ZMP, 7.01.2025